2

Ad Jap. Sin II 85 (si non ad 83 vel 84?)

Notandum quod quae hic inseruntur de re medica, sic inserantur ut sine deformitate operis liberum sit Patri Prospero Intorcetta ea omnia penitus omittere.

affulgeret.

98. Porrò conantur Sinae ex eodem yĕ kim seu libro mutationum aliam rursus philosophiae naturalis rationem cui plurimum semper tribuerunt, elicere aut aliquo saltem modo referre ad eundem librum, quatenus scilicet ex lo° xu (de quo suprà dictum est) ratio ipsa deducitur: dicunt igitur ex duobus saepe iam memoratis principiis yn et yam minùs scilicet et magis perfecto, emanare quodammodo vel constitui potius, elementa omnino quinque ~~aer~~ aquam videlicet, lignum, ignem, terram, metallum: quae adeò non tam elementa dicere par erit quàm corpora quaedam partim simplicia, partim mixta, et instrumenta maximè necessaria tuendae conservandaeque vitae mortalium: quo ferè sensu dicitur ab Ecclesiastico: initium necessariae rei vitae hominum, aqua, ignis et ferrum, sal etc. — vide sim. l. lib. i. et 27 — Eccl. cap. 29

quoque ipso sensu patiuntur illi non sine plausu eadem a nobis exponi, atque ità suam nostramque de elementis sententiam quadantenus conciliari.

Caput undecimum

Declaratur et confirmatur doctrina sinarum philosophica ex principiis ac placitis philosophiae ipsorum medicae quae continetur codice ~~[illegible]~~ vetustissimo Nuy kim dicto, qui constat 162 capitibus.

99. Sed quandoquidem ego exponenda suscepi prima quaeque principia, praecipuaque dogmata philosophiae sinicae necessarium videtur explanare etiam haec ipsa paullò copiosiùs et symmetriam totam physices adeò vetustae declarare principiis aliis haud minùs antiquae philosophiae medicae sinarum quoniam ad naturam et ordinem quinque elementorum suorum explicandum maximè apposita et dilucida videtur; sic tamen ut haudquaquam suscipiam principia ista principiis deinde nostratibus probanda, sed imitabor hic sinas ipsos qui solâ ferè subnixi authoritate magistrae suae antiquitatis, ~~[illegible]~~ artem illam tuentur, ~~[illegible]~~ tuentur item longâ eorum, qui artis periti fuerunt, experientiâ.



100. Ad rem igitur ut veniamus; duo illa quae à nostratibus medicis vulgò dicuntur calor, et humor nativus seu calidum et humidum radicale, sinenses yam et yn vocant, suntque ex sententiâ ipsorum duo illa principia rebus omnibus (ut

A

ante dictum est) intrinseca, et quibus singulæ res suo quæque modo velut animan-
tur: porrò nativi caloris vehiculum sunt spiritus (ut aiunt) humidi verò vehiculum
sanguis est. quemadmodum ergò ex mutua duarum harum qualitatum (sic eas
claritatis saltem gratiâ vocare liceat) generatione, temperie, excessu, defectu
coniunctione, dissociatione, nec non alteratione, corruptione, desitione nas-
cuntur eæ, quas cernimus affectiones et vicissitudines elementorum
rerumque omnium coelum inter et terram, diversis anni temporibus diversæ:
ad eundem planè modum usuvenire docent humano corpori, prout scilicet duæ
qualitates illæ cum membrorum singulis pro naturâ cuiusque et exigentiâ
magis minusve communicantur; sic ut asserant constitutionem vel bonam
vel malam totius corporis, vitam quoque et interitum pendere ex temperamento
debito nativi caloris et humoris; quorum si defectu vel excessu peccari
contingat, tum eam qualitatem quæ deficit, primo loco restaurandam esse;
mox inde excessum alterius castigandum, quoad ambæ ad æqualitatem
primam et nativam concordiam reducantur. quamdam etiam causalitatem
mutuam hic inveniunt, quâ calor cum summus est, producat frigus, et hoc vi-
cissim calorem, estque persimilis ei, quâ suprà dictum est ab æstate autumnum
ab hieme ver, quod ea sibi succedant, quodammodo produci. Effectus
item varios assignant, qui à duabus illis causis procedant, sibique mutuò
opponantur, sintque prorsus ijdem cum illis qui suprà memorati sunt:
ex: gratiâ quod calor nativus seu primogenius naturâ suâ petat superiora,
quod diffundatur, quod semper in motu sit, quod dilatet, rarefaciat, aperi-
at etc è contrario quod humidum Radicale gravitate suâ petat ima,
quod introrsum colligat sese, quod in quiete sit, quod restringat, condense-
tur, operiat etc: adeoque pulsuum, qui effectuum iam dictorum indices
sunt, alios adscribunt calori, suntque exundantes, intensi, celeres, natan-
tes, magni, pleni, crebro-acuti, solidi, longi, chordæ extensæ similes;
alios ad humidum Radicale referunt, profundos scilicet, cadentes, vacuos,
remissos, languidos, raro-obtusos, breves, tardos, interruptos, angustos,
tenues, molles, etc: quorum singulos suis etiam figuris ac similibus
quadantenus depingunt.

101. Rursus quemadmodum in hoc universo tria constituunt longè
præcipua San cai dicta, seu tres excellentias substantiales longè præ-
cipuas; suprà videlicet coelum, infrà terram, in medio autem ipsum
hominem qui coeli terræque sit particeps: ita corpus ipsum hominis
in tres partes, et quasi regiones dividunt, supremam quæ pertineat a
capite usque ad orificium ventriculi et contineat pulmonem, et pectus
seu quidquid est suprà diaphragma; cor item et pericardium seu uti
vocant cordis involucrum; mediam verò quæ pertingit ad umbilicum,
complectatur diaphragma, stomachum seu ventriculum et quidquid eum
ambit, lienem item hepar et fel. infimam denique quæ propè ab
umbilico ad pedes usque decurrit includitque renes, vesicam, ureteres
intestina crassa et gracilia. Aliter etiam dictas tres Regiones
sed per metaphoram explicant, sic ut in supremâ constituant velut
aerias quasdam nebulas, in mediâ pluviam, in imâ lacum et stagna
quæ ex dictâ pluviâ confluxerint.

102 Porrò

102. Porrò tribus huiuscemodi regionibus humani corporis,
eodem prorsus ordine ternos manus utriusque pulsus res-
pondere contendunt: atque ita primo et supremo pulsui (quem
etiam coeli nomine significant quod supremæ corporis regioni
respondeat) dominari calorem primogenium, qui adeò pulsus
naturâ suâ sit exundans, supernatans, magnus: tertio, seu
infimo pulsui (quem terræ nomine significant quod infimæ
corporis regioni respondeat) dominari humidum radicale,
eâque de causâ profundum esse, et comparatione quidem pulsus
medij ac supremi, esse radicis instar quæ cum trunco ra-
misque et folijs arboris comparetur. infimum hunc pulsum
robustiorem volunt esse in fœminis, propterea quod in eis
prædominetur humidum radicale et sanguis, supremum verò
pulsum seu primæ regionis in eodem sexu debiliorem esse; contrarium verò maribus ac-
-cidere. Jam verò pulsus medius (quem hominis nomine significant
qui medius cum sit coelum inter et terram, mediæ item corporis
regioni respondet) neque exundans est, neque profundus
sed remissus, inquiunt, id est temperatus ac verè medius,
ut qui pari cum portione fiat particeps tam caloris qui
versus primum locum effert sese, quàm humidi Radicalis quod
suopte quasi pondere ad terram infimumque locum descendit:
item Limes dicitur ut qui, duo quæ diximus extrema
limitet medius, non secus ac truncus arboris radicem
eiusdem et ramos.

103. nec observant tantum pulsuum ordinem iam dictum
sed horum singulos tripliciter item explorant: atque ita
ad cuiusque superficiem applicant primò digitum sic ut cutem
leviter stringant dumtaxat; ad medium verò dum exploratuvi
procedunt, arteriam digitis utcumque deprimunt, infimam
denique eiusdem pulsus regionem et quasi fundum seu radicem
exploraturi ad nervos ipsos et ossa validiore contactu per-
tingunt; atque hoc modo conijciunt an idem pulsus ubique sibi
constet, et consequenter an morbus tantummodo superficialis
sit aut ab extrinseco adveniens, an contrà occupatis iam inte-
rioribus radicem fixerit. unde si fundum aut radicem ex-
ploraturi pulsum abesse comperiunt, fidenter pronuntiant,
actum esse de vitâ, quia (inquiunt) pulsus caret radice.
Et quoniam denique membrorum alia collocata sunt
ad sinistram partem humani corporis; ad dextram par-
tem alia; idcirco etiam docent hæc quidem membra
pertinere ad ternos pulsus manus dextræ, illa verò
ad pulsus sinistræ. de quibus omnibus cum ipsi diligenter
et copiosè scribant, ego, quo brevitati consulam, hæc quàm subijcio
proximè figurâ et sequenti mox paradigmate, tam ea
quæ modo dicta sunt, quàm quæ proximè dicenda, sy-
nopticè declarabo.

B.

figura quâ declaratur
Ordo pulsuum

in manu sinistrâ Et manu dextrâ,

iuxta veterum Codicem et iuxta posteriorum temporum medicos qui authore vâm xô hô (floruit is mille circiter ab hinc annis) cum ex ordine circulationis spirituum et sanguinis in vetevi Codice contentâ didicissent intestina gracilia cum ipso Corde, et crassa cum pulmone relationem magnam habere, ordinem pulsuum nonnihil immutandum censuerunt.

Notandum hîc 1. quod medius pulsus dicitur is qui respondet ossis initio, ubi nonnihil protuberat, estque proxime post iuncturam illam quâ manus brachio connectitur.

Notandum 2. bifariam dividi renes sic ut horum ramus alter ad lævam, alter verò ad dextram pertineat, et prout ad dextram est, à recentioribus vocatur porta vitæ, tametsi rursus alij portam vitæ inter renes mediam collocent.



104. Breuibus igitur expositâ in hunc modum ratione calidi humidique radicalis per tres humani corporis regiones dispersi et per pulsus suos ordine suo quodam distributi, superest ut dicatur aliquid de sympathiâ quinque elementorum, aquæ scilicet, ligni, ignis, terræ, metalli cum præcipuis (ut aiunt) quinque membris renibus scilicet, hepate, corde, stomacho, pulmone: dicatur item de productionis, et corruptionis ordine ac methodo, ex quo pendet omnis illa distinguendorum pulsuum, et per hos morborum distinguendorum industria et ratio. ad lævam

Ad lævam ergò Cordi in primis vim tribuunt ac naturam ignis elementaris, propterea quod illud coloris sit rubei, quod efferuescat præ membris cæteris, et maxime quidem in æstate. hepar verò ac fel ad naturam ligni referunt; ad elementum aquæ pertinere volunt renes seu vesicam et ureteras. ad dextram similiter pulmonem metallis respondere contendunt, stomacho ventriculoque terram idque ob signa et qualitates elementi cuiusque proprias in membris ipsis observatas, quas ut brevitati consulamus, sufficiet in paradygmate mox subijciendo ob oculos posuisse.

105. quemadmodum verò ordinem productionis elementorum hunc statuunt ut dicant ab humore seu aquâ utpote fertili (quam volunt è coelis primum esse eductam) certo quodam modo enasci lignum seu plantas, à ligno seu plantis, puta arescentibus ignem seu spiritus igneos; ab igne, dum fæces relinquit ac cineres existere terram, ex terrâ procreari metallum, ex metallo aquam ex hac rursùs lignum et sic deinceps in orbem: sic etiam in corpore humano aqueum renum et vesicæ membrum matris ad instar communicat ~~suas~~ (inquiunt)
suas qualitates cum ligneo hepate veluti cum filio (hoc enim nomine comparatione patris ac matris sinenses hîc utuntur) hepar verò cum igneo Corde, cor cum stomacho terreo, hic cum pulmone metallico, pulmo cum aqueis renibus. Rursùs sicut aqua extinguit ignem, ignis destruit metallum, ab hoc vincitur et veluti obruitur lignum, à ligno terra, à terrâ aqua veluti suffocatur et opprimitur: sic frigidæ qualitates renum cordis calorem minuunt vel extinguunt, cordis calor et ignis resolvit aut destruit pulmonem metallicum, metallicâ verò pulmonis virtute subtile temperamentum hepatis læditur, ab hepate stomachus, ab stomacho terreo renum, vesicæ, ureterum temperamentum quodammodo suffocatur. quemadmodum rursùs nec à ligno vinci potest ~~seu destrui metallum, nec~~ terrâ lignum, nec ab aquâ tellus, nec ab igne aqua, nec à metallo ignis, sic nec vinci posse membra cum dictis elementis sympathica; sed perquàm similem esse tam horum quàm illorum rationem (sive productio consideretur sive destructio et alteratio) contendunt medici sinenses omnes qui hunc ordinem qualemcumque elementarem, unicè et accuratè observari volunt, et iuxta eundem de rectâ pravâque hominis constitutione ferri iudicium, et artem suam medendi adhiberi.

106. Porrò dictis quinque membris, uti et quinque elementis sui quoque gradus intensioris aut remissioris caloris primogenij et humidi radicalis (prout exigit natura singulorum) magis minusve communicantur; quo fit, ut quandoquidem tria ~~tur~~ ad sinistram membra principalia cum totidem minoribus, tria item ad dexteram cum tribus minoribus indicio pulsuum explorentur (suppositâ scilicet renum duos in ramos distinctione) fit inquam, ut existant origines seu fontes duodecim à quibus duodecim viæ partim caloris primogenij, partim humidi radicalis dimanant: quæ viæ per suos quæque flexus et mæandros sic fluunt, ut sex quidem supernè deorsum, sex verò infernè sursum perenni quodam fluxu deferantur: ad has iungunt præterea semitas obliquiores omnino quindecim, vias item maiores easque transversim cursum tenentes octo, quas pluribus hîc describere instituta brevitas haud sinit.

C



107. Cum autem originis duodecim modò dictæ pro naturâ cuiusque membri diversimodè ab calido et humido afficiantur, consequens est, ut singulæ viarum, quæ ab eis existant, diversas quoque affectiones et temperamenta sortiantur: simili ferè modo quo fluenta eandem habent naturam cum suis fontibus, eorumque tam vitia, quam virtutes trahunt: hanc porrò diversitatem tum Caloris primogenij, cuius gradus triplex est scilicet magni, exigui, puri; quam humidi radicalis cuius item gradus est triplex, magni, exigui, defectivi non alio certius indicio quàm per diversitatem pulsuum manûs utriusque explorari et cognosci docent: ad quæ indicia pulsuum si alia quoque accedant exteriora indicia quæ per aliorum sensuum organa perspicuè se produnt, et ipsi longo usu comperta habent, tum verò in suâ de morbi genere, gravitate, medendi ordine, facilitate vel difficultate sententiâ mirificè confirmantur.

108. Caeterum non membra tantum corporis, uti modò est dictum, subiecta sunt 5 elementis horumque naturam et efficacitatem imitantur, sed quemadmodum ipsa elementa proprijs quæque subijciuntur anni tempestatibus, quibus vim suam magis exerunt, ac manifestant; similiter et membra suis quæque tempestatibus annuis subiecta sunt, pro quarum adeò varietate, cum alia atque alia necesse sit decrementa vel incrementa existere caloris et humidi, ~~consequenter et pulsuum existere, necesse est~~. tantam verò quatuor anni temporum (quæ ipsa in 24 minora tempora singula dierum 15 subdividunt) cum membris humani corporis consociationem et sympathiam esse docent, ut in morbis lethalibus tam huius quàm illius membri destructionem et interitum, quàm ipsum mortis diem fidenter pronuntient; à quo si fortè aberravint, suæ ignorantiæ ultro id tribuunt, non eius regulæ quæ veluti erroris expers vetustissimo Codice nuij kim continentur.

Ver igitur (inquiunt) uti dominatur ligno plantis et ventis, sic etiam hepati; æstas Cordi; autumnus pulmoni; hyems renibus; terræ autem seu stomacho terreo dominatur tempus extremum singularum quatuor anni tempestatum sive octodecim dies extremi quatuor mensium lunarium scilicet tertij, sexti, noni, duodecimi. quo deinde fit ut singulæ anni tempestates, quæ hic ad quinque numero à sinis reducuntur, constent 72 diebus qui numerus quinquies multiplicatus conficit dies 360 quibus medici lunarem annum concludunt.

Cum igitur suis anni temporibus subiecta sint quæque membra, fit ut eo in membro, quod obtinet annuæ tempestatis nomen quamdiu viget hæc ipsa tempestas, magis exerat sese pulsus proprius ipsius tempestatis; sic tamen ut pulsus indices reliquorum etiam membrorum præter ~~pulsum~~ motum sibi connaturalem ac debitum, in partem aliquam veniant motûs ac pulsûs illius, qui tempestatis tunc decurrentis subiectique membri maximè est proprius.

109. Atque hæc est idea quædam synoptica philosophiæ medicæ, secundùm cuius regulas et principia morbos explorant, et exploratis medentur: cognito quippe consensu et sympathiâ quinque elementorum ac tempestatum anni cum membris humanis, generatione item, alteratione, et destructione quæ elementis accidit, pari ratione tam de membris quàm pulsibus horum indicibus philosophantur: quod ut planius fiat, exempli gratiâ de Corde disseremus, eique applicabimus quæ dicta sunt, à quo deinde non erit curioso Europæo difficile ad alia quoque membra gradum facere.

110. Cor itaque subiectum est igni Elementari, et æstivo tempori, adeòque respicit plagam meridionalem; ipsum continet calorem (ut aiunt) intra Calorem, ac proinde cum summum calorem primogenium proximè consequatur humidum seu frigidum radicale, sicut summum calorem ~~elementarem~~ æstivum consequitur frigus autumnale, fit ut à Cordis origine derivetur via exigui humidi radicalis ad manus: atque ita cordis pulsus connaturalis est aquæ instar exundantis, atque adeò in accessu suo et dum tumidus assurgit, plenus est largèque afficit digitum, at in recessu suo languidus et quasi qui dispergitur ac fugit: igitur si in locum Cordis, id est, si in ~~primum~~ sinistræ locum, qui pulsui cordis proprius est, subintret ex loco proximè sequenti connaturalis pulsus hepatis qui extensæ chordæ similis ~~dicitur~~ est, cùm lignum generet ignem sive via hepatis viam Cordis, dicitur subintrasse in cor vitium vacuitatis, et à matre quod est hepar invadi filius quod est Cor morbum in corde à vento nasci dicunt, quare restaurant matrem seu hepar, ut soluant filium seu cor. si verò in locum cordis subintrat remissus pulsus stomachi, quia ignis generat terram, seu via cordis viam stomachi; pulsus ille



indicabit vitium repletionis quâ cor laborat; et filius stomachus
invasit matrem seu cor: purgandus itaque Cordis filius seu stomachus,
ut matrem seu cor ipsum subleves. rursus si in locum Cordis
subintrat pulmonis pulsus natans et raro-obtusus, cum metallum ob-
ruat ignem, indicat vitium exilitatis sive tenuitatis in corde quod a frigore
scilicet læsum sit: quia verò metallum vinci potest ab igne ceu hoste suo
et frigida pulmonum vis à nativo calore Cordis, ideò hoc vitium uti
etiam duo præcedentia curatu faciliora sunt. quod si in Cordis locum
subintret e loco hostili seu contrario renum pulsus profundus, cum
aqua sit inimica igni seu renum via viâ cordis, indicatur vitium
latrociny (ut loquuntur) quo invaditur cor vinciturque ab aqueis
renibus, estque vitium ferè immedicabile ortum à frigore et humiditate
immodicâ, quæ priùs evacuanda, ut ignis seu Cor ad naturalem suum
statum reducatur. quod si denique ipsiusmet Cordis pulsus connatu-
ralis intensior aut remissior sit quàm eius natura et temporis ratio
postulat, indicat vitium rectitudinis, quia à medio seu temperie suâ
recedit, servatâ interim pulsûs sibi propry substantiâ, quo fit, ut cum
sit morbus ipsius Cordis, nullo adhibito remedio per se facilè curetur.

111. ad extremum, siquidem inquiunt, morbi irrepant in vias natu-
rali ordine sibi succedentes sic ut ab unâ viâ ad alteram mittantur
aut ex se natam aut à quâ ~~ipsa~~ nascatur ipsa, aut ad viam a quâ
vinci nequeat. ~~ag~~ exempli gratiâ si malum suum cor transmittat ad stoma-
chum ceu filium, aut ad hepar ceu matrem, aut si cor a pulmone ceu hospite
et a quo vinci nequeat malum recipiat, fit ut ex mutua illâ nec violentâ sed naturali
communicatione faciliùs curentur dicti morbi quia nondum radicati:
secùs verò si malum suum exonerent in viam ~~[illegible]~~
contrario duabus vicibus ~~exsequent~~ quam vincere queunt ac destruere: exempli gratiâ si cor ad pulmonem,
hic ad hepar, hepar ad stomachum, hic ad renes, renes ad Cor
malum suum transmittant; cor rursus tentat illud transmittere ad pulmo-
nem; sed cum, ut inquiunt, nullum membrum patiatur se Cordi a suo ~~dnatius~~
quentis: vicibus, hinc fit ut morbi illi (quippe altiùs radicati) aut lethales
evadant, aut certè diuturni, et quibus difficillimè medearis.

quæ autem de membrorum cum elementis concordiâ discordiaque
modò sunt dicta, intelligi quoque volunt de pulsuum per 4 seu 5 potius
anni tempestates regnantium inter se consonantiâ aut dissonantiâ
et communicatione violenta, et magis minusve naturali, quin et de
signorum indiciorumque externorum quæ internam singulorum membro-
rum constitutionem produnt similitudine inter se aut dissimilitudine.
quæ omnia Europæus medicus satis per se assequetur, si modò in
paradigma, quod hîc subiecimus, oculos mentemque intendere
lubuerit.

Paradigma
quo declaratur etc.

112. Explicatâ breviter membrorum humani corporis
nec non pulsuum cum quinque elementis et anni tempestatibus
sympathiâ, et relatione, superest ut coronidem huic phi-
losophiæ medicæ imponamus paucis exponendo quam tem-
poris mensuram pulsibus assignaverint, et quâ deinde de-
hominis totius constitutione bona aut malâ iudicium et
sententiam ferunt.

vitæ igitur humanæ cursum cum cœli cursu et con-
versione commensuratum ab omni ævo sinenses voluerunt,
adeoque circuitum quemdam (verum an phantasticum
viderint medici Europæi) adinvenerunt sanguinis et
spirituum devehentium calorem primogenium, et humidum
radicale per vias duodecim membrorum interiorum
(de quibus suprà) qui quidem circuitus horâ tertiâ
matutinâ (quâ hominem masculum primò conditum
censent, uti mulierem horâ tertiâ vespertinâ) initium ducit à pulmone, et post fluxum
horarum sinicarum duodecim (nostratium, 24) tandem
desinit ac terminatur in ipso hepate horâ exeunte ~~[illegible]~~ secundâ matutinâ diei se-
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
cur autem à pulmone initium fieri velint circulationi suæ
rationem hanc afferunt, quia vita pendet à respiratione
sive aëris receptione quæ subiacet humido, et eiusdem emis-
sione quæ subiacet calido: respirationum verò uti et spiri-
tuum officina est pulmo. Et hunc quidem 24 horarum
fluxum seu circuitum respondere contendunt cœlorum
per domos quinquaginta conversioni, ad cuius normam
fiunt item in corpore humano circuitus integri
seu conversiones quinquaginta: porro volunt ad totalem
illam cœlorum conversionem perfectè commensurari ipsum
tempus respirationum naturalium, quæ toto illo tempore
in homine sano ab ipsis numerantur tredecim millec
quingentæ. singulis autem respirationibus calor primogenius
sive spiritus, et humidum Radicale sive sanguis promoventur
in corpore humano ad spatium sex mensurarum digitalium:
ex quo concludunt quod 24 horarum nostrarum spatio
(quo tredecim mille quingentæ respirationes fiunt)
quod, inquam, sanguinis et spirituum circuitus omnes ad
spatium 810 mensurarum cham (cham mensura continet
10 cubitos sinicos, cubitus verò 10 mensuras digitales)
peragi, et absolvi necesse sit. quemadmodum autem spatio



spatio unius Respirationis sanguis ac spiritus ad spatium sex mensurarum digitalium promoventur, ita etiam eodem respirationis tempore in quovis homine sano quatuor tantum pulsus aut quinque etiam pulsus (per modum intercalaris) in venis deprehendi longo usu didicerunt. ex quo item concludunt, quod spatio diei ~~naturalis~~ astronomici seu 24 horarum, ubi respirationes numerantur 13 mille 500, ita pulsus non plures sint 67 millibus et quingentis, nec pauciores 54 millibus: quo numero adaequari censent inter se pulsuum motum ac circuitum vitalem cum motu et circuitu coelorum per 50 domos suas, ac proinde omnia recte se habere in homine arbitrantur: quod si circularis pulsuum motus et numerus aut deficit à praedicto regulari numero aut illum excedit, id est, si tardi et pauciores sint aut celeres et plures assignato numero, malè habere hominem affirmant, et membra ob pulsuum et circumvolutionum cum coelorum motibus ac circumvolutionibus dissensum et irregularitatem, pravè affecta esse fidenter pronuntiant.

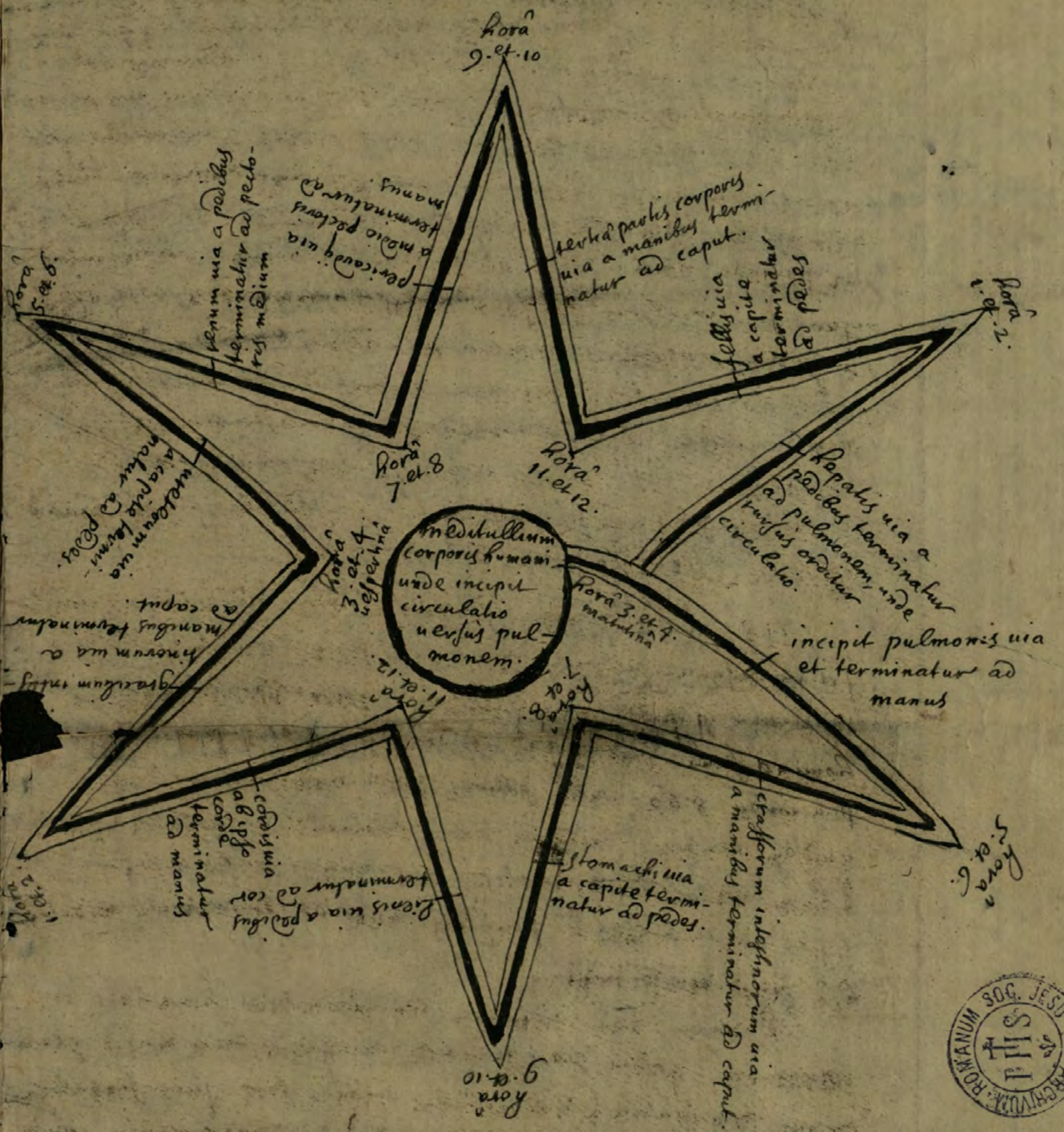
augmenti cuiusdam

113. Cum itaque secundum illos respirationes tempus sit mensura pulsuum sani vel aegroti hominis, clarè deducitur, quod cum quadrante unico respirationes in homine sano sint 140 et dimidia, pulsus quoque non pauciores 562, nec plures 703 numerentur: quo quidem tempore vitalis rota promovetur octo mensuris etiam, et cubitis quatuor, et insuper tribus mensuris digitalibus et paulò amplius: nam et fractionum minutias hic sinae computant.

Rotam hanc vitalem seu circuitum sanguinis et spirituum, quem per singula membra tam magis quam minus principalia (mediantibus ramis suis quos singulorum item membrorum vijs assignant) non interrupto cursu fluere docent, habes breviter descriptum ~~in sinico~~ ~~hic~~ in nostro, quod suprà posuimus, paradigmate et in sinico quod hic subjicimus, quodque ipsi de anatomiâ parum solliciti et solâ antiquitatis authoritate nixi rudi suo modo expresserunt.

Paradigma Sinicum

Paradigma sinicum quo describ[...] sanguinis et spirituum per duodecim vias a totidem me[...] fontibus derivatas.





~~[...]~~

Et haec quidem est de circulatione sua Sinarum doctrina ex antiquissimo Nuy kim codice deprompta, cuius auctores feruntur ki pe et ipsemet Hoam ti tertius Monarchiae imperator qui coepit regnare anno ante Christum 2689. hanc doctrinam tota deinde posteritas constanter secuta est. ex hac medici omnes eam petierunt temporis mensuram quam in explorandis pulsibus inviolabiliter observant; sic ut pro suo quisque numero connaturalium respirationum

G.

(servatâ semper in unius Respi=ratione) metiatur numerum pulsuum, et ex hujus deinde
numeri vel excessu vel defectu, celeritate vel tarditate sententiam ferat de
constitutione corporis vel rectâ vel pravâ. quæ ut feratur certius volunt
inprimis medicum ipsum sanum esse utcumque, à curis item gravioribus liberum
adhæc jejunum, si fieri potest, et bene manè ad ægrotantem accedere: hîc
consideratâ primùm hominis ætate, sexu, corporis staturâ, et constitutione
naturali nec non ipsius anni tempestate alijsque indicijs externis, post moram
aliquam et quietem, ægroti manu in pulvinari collocatâ, ipse tribus dexteræ
suæ manûs digitis, tria sinistræ illius primùm loca contingit, sic ut appli-
cato primùs medio digito infra os brachij nonnihil eminens, deinde indicem
applicet primo loco, et annularem digitum tertio et infimo. mox simili
ratione dextræ pulsus manu suâ sinistrâ explorat. singulos autem
pulsus tam dextræ quàm sinistræ tripliciter explorat, hoc est, uti suprà
notavimus, ad superficiem, medium et profundum, adeoque novem in
qualibet manu pulsus seu ternos tripliciter indagat, singulosque
pulsus per spatium novem respirationum suarum, quo videlicet spatio
49 pulsuum ictus in homine sano numerantur. observat igitur an,
et quantum aberrent pulsus à dicto numero, ut indicet caloris ne, an
humidi excessu defectu ve peccetur. observat item an consistat hæreat ve
alibi pulsus, et ad quotum numerum sic hæreat: an et unde seu ex quo
loco pulsus vitiatus et præternaturalis irrepat, an à primo et superiori
loco, ubi dominatur calor descendat ad inferiorem ubi dominatur humidum,
an contra ab interiori sursum feratur: an item et quomodo in uno eo[illegible]
[illegible]
loco pulsus ab infimo [illegible] recedat ad nervos et ossa, et recedens quiescat nec [illegible]
hac rursum recedat ad nervos et ossa, et recedens quiescat nec [illegible]
hujusmodi; in quibus minutim observandis longanimem patientiam, multi
temporis usum et experientiam, et vel maximè perspicacis ingenij subtilitatem
in dignoscendâ varietate et vicissitudine pulsuum quibus etiam (quod mirere)
tam gravitatis quam levitatis mensuram quamdam assignant, jure meritò
requirunt medici sinenses qui ea, quæ hîc obiter perstrinximus,
copiâ librorum et varietate propè incredibili tuentur et expli-
cant.

co

114. Atque hæc sunt demum quæ pro institutâ
brevitate etc.



Paradigma quo declaratur symmetria et sympathia quinque membrorum principalium humani Corporis cum quinque elementis Sinicis: item natura singulorum, nec non affectiones harumque indicia secundum placita philosophiæ medicæ Sinensium quæ vetustissimo Codice (nuy kim dicto) continentur.

Cui elemento quodque membrum humani corporis respondeat.	cui planeta, tempestati annuæ, parti diei astronomici, mundi regioni unum quodque membrum respondeat.	quæ cuiusque membri causa, effectus, contrarium, non contrarium seu, uti loquuntur quæ mater, filius, hostis, hospes seu talis a quo vinci nequeat.	quæ membra minus principalia socientur magis principalibus, seu cum iisdem relationem habeant.	quis ordo circulationis sanguinis et spirituum per 12 membra magis et minus principalia.	quibus manuum locis per pulsum se prodat affectio membrorum singulorum.	qui pulsus connaturales, qui contrarii singulorum membrorum in manuum sex locis se prodant.	qui præterea pulsus singulorum membrorum per singulas anni tempestates.	quibus partibus corporis tam externis quam internis singula membra correspondeant, sive prædominentur.	quæ cuilibet membro correspondeat qualitas, quis color, odor, sapor, liquor.	a quibus maxime lædatur quodque membrum.	quæ indicia destructionem inducent cuiusque membri
1 Aquæ Elemento respondent Renes	Renes respondent planetæ Mercurio, hyemali tempestati, nocturno tempori, Boreali regioni.	Renum mater est pulmo, uti aqua metallum. filius hepar, uti lignum est aquæ. hostis est lien et stomachus, uti aqua est terra. Non hostis, seu hospes est Cor, uti ignis est aquæ. Et sic de reliquis discurre.	Iuxta Veteres: Reni alteri ad lævam socianturr ureteres et intestina gracilia. Reni alteri ad dexteram, crassa sociantur intestina. Iuxta modernos seu recentiores reni alteri ad lævam sociantur ureteres: reni alteri ad dexteram, qui vocatur porta vitæ, sociant tertiam seu infimam partem corporis.	8. Renum via exigui humidi incipit a digito parvo pedum, et terminat in pectoris medio, ubi excipitur a via pericardii. 10. tertiæ partis corporis via exigui caloris incipit a manuum loco inter parvum et anularem, et terminat ad caput circa oculos, ubi a fellis via excipitur. 7. Ureterum via magni caloris incipit a capite circa oculos, et terminat in pedum parvo digito, ubi excipitur a renum via.	Iuxta Veteres: Renum pulsus se prodit in tertio loco manus utriusque et ad sinistram insuper ureterum et gracilium intestinorum; ad dextram crassorum intestinorum. Iuxta recentiores et communius in 3.° loco sinistro pulsus est renum et ureterum. in 3.° loco dextro pulsus portæ vitæ, quæ circa renes statuitur, et 3.æ partis corporis.	Renum pulsus connaturalis est profundus, comparatur lapillo in aquam merso. levi digito exploratus vix apparet: pressius exploratus videtur excedere. Renum pulsus contrarius, sive peccans, remissus et languidus est.	Renum pulsus præter sibi connaturalem, in vere similis etiam est chordæ tensæ. in æstate etiam exundans. in autumno natans, parvus. in hyeme profundus et crebro-acutus.	Renes correspondent, seu prædominantur lumbis, ossibus, dentibus, auribus, barbæ, pilis.	Renibus correspondent liquores: color nigricans. sonus singultientis. odor carnis putrescentis. sapor salsuginosus. liquor urinæ.	Renes et ossa læduntur a timore nimio, frigore, humiditate, actione violenta, diuturna statione, a salsis.	Renum destructionem indicant dentes arefacti, et aures: facies nigricans, in medio oculi color flavus. renes quasi evulsi. sudor continuo manans aquæ instar. pulsus instar lapidis manu excussi seu projecti.
2 Ligni Elemento respondet Hepar	Hepar respondet Jovi, vernæ tempestati, matutino tempori, orientali regioni.	Hepatis mater sunt Renes. filius, Cor. hostis, pulmo. hospes lien et stomachus.	Iuxta veteres: hepati sociatur diaphragma. Iuxta recentiores, hepati sociantur folliculus fellis.	12. Hepatis via defectivi humidi incipit a pedum pollice, et terminat ad pulmonem, ubi ab eiusdem via excipitur. 11. Fellis via exigui caloris incipit a capite circa oculos, et terminat ad pedum pollicem, ubi excipitur ab hepatis via.	Iuxta Veteres, hepatis et diaphragmatis pulsus in 2.° loco sinistro statuitur. Iuxta recentiores, pulsus hepatis et fellis ~~ibidem~~ statuitur in isto Loco.	Hepatis pulsus naturalis est chordæ extensæ similis. dicitur item longus. Pulsus contrarius est natans raro-obtusus.	Hepatis pulsus in vere chordæ tensæ similis et longus. In æstate etiam exundans. in autumno natans, subtilis. in hyeme item profundus.	Hepar prædominatur musculis, nervis, venis, unguibus, oculis, genarum sinistræ.	Hepati correspondent colores. color cæruleus, subobscurus. sonus gementis. odor hircinus. sapor acidus. liquor lachrymarum.	Hepar et nervi læduntur ab iracundia, a multa ac diuturna ambulatione. ab acidis.	Hepatis destructionem indicant, facies cærulea, oculi introacti, sudor continuus, oculi aperti neminem videntes, supercilia introacta, pulsus instar chordæ recens intensæ.
3 Ignis Elemento respondet Cor.	Cor respondet Marti, æstivæ tempestati, meridiano tempori, Australi regioni.	Cordis mater est hepar. filius lien et stomachus. hostis sunt renes. hospes, pulmo.	Iuxta veteres, Cordi sociatur pericardium, seu, ut vocant, Cordis involucrum. Iuxta recentiores, cordi sociantur intestina gracilia.	5. Cordis via ~~exigui~~ ignei humidi incipit ab ipso corde, et terminat ad manuum parvum digitum ubi excipitur a via gracilium intestinorum. 6. Gracilium intestinorum via magni caloris incipit a manuum parvo digito, et terminat ad caput circa oculos, ubi excipitur a via ureterum. 9. Pericardii via defectivi humidi incipit a pectoris medio et terminat ad manuum locum inter digitum parvum et anularem, ubi excipitur a 3.a parte corporis.	Iuxta Veteres; Cordis pulsus et pericardii in primo sinistro loco statuitur. Iuxta recentiores, ibidem statuitur pulsus Cordis et gracilium intestinorum.	Cordis pulsus naturalis est exundans, aquæ instar tumescentis. levi digito exploratus videtur magnus et excedens: pressius exploratus quasi fugit et debilis ~~[illegible]~~ apparet. Cordis pulsus contrarius est profundus.	Cordis pulsus, in vere item chordæ tensæ similis. in æstate exundans magnus. in autumno item natans. in hyeme autem profundus nonnihil.	Cor prædominatur sanguini, fronti, linguæ, palmis manuum.	Cordi correspondent odores. color rubeus cristæ instar gallinaceæ. sonus ridens. odor rei adustæ, seu nidor. sapor amarus. liquor sudoris.	Cor et sanguis læditur a lætitia immodica, calore, multa cogitatione, diuturna rei contemplatione. ab amaris.	Cordis destructionem indicat lingua nigrans, et quæ extra os produci nequit. palma tumescens sine lineis suis connaturalibus, si oculos ad tergum quasi convertat, pulsus item instar fasciæ volantis.
4 Terræ Elemento respondet Lien et Stomachus.	Lien cum stomacho respondet Saturno, postremis 18 diebus singularum anni tempestatum, vernæ, æstivæ, autumnalis, brumalis; regioni mediæ inter quatuor.	Lienis et stomachi mater est Cor. filius, pulmo. hostis, hepar. hospites sunt renes.	Iuxta veteres et recentiores stomacho seu ventriculo sociatur lien.	3. Stomachi via puri caloris incipit a capite circa nares, et terminat ad pedum pollicem, ubi excipitur a via lienis. 4. Lienis via magni humidi incipit a pedum pollice, et terminat ad cor, ubi ab eiusdem via excipitur.	Iuxta veteres et recentiores, stomachi et lienis pulsus statuitur in loco secundo manus dextræ.	Stomachi pulsus naturalis est remissus et languidus, qui comparatur foliis salicis levi zephyro motis. Aliquid ex sua remissione volunt communicari reliquis pulsibus. Stomachi pulsus contrarius est chordæ extensæ similis.	Stomachi pulsus in fine cuiusque tempestatis annuæ est remissior, de qua remissione participant reliqui pulsus. In vere item chordæ tensæ similis. In æstate item exundans, tardus. in autumno item natans. in hyeme item profundus.	Stomachus prædominatur carnibus, ori, et labiis, brachiis et pedibus.	Stomacho correspondent sapores. color clare flavescens. sonus cantillans. odor suavis et fragrans. sapor dulcis. liquor salivæ.	Stomachus et carnes læduntur a nimio cibo et potu, defatigatione, diuturna sessione, curis immodicis. a dulciariis.	Stomachi destructionem indicant oris frigus, pedum tumor, lumborum calor, fluxus alvi continuus ægro non percipiente, labiorum obliqua contorsio. pulsus instar stillicidii domus, vel gallinæ carpentis grana.
5 Metalli Elemento respondet Pulmo.	Pulmo respondet Veneri, autumnali tempestati, vespertino tempori, occidentali regioni.	Pulmonis mater sunt lien et stomachus. filii sunt renes. hostis est cor. hospes, hepar.	Iuxta veteres pulmoni sociatur pectoris medium. Iuxta recentiores pulmoni sociantur crassa intestina.	1. Pulmonis via magni humidi incipit a media regione corporis, terminatur ad manuum indicem, ubi excipitur a via crassorum intestinorum. 2. Crassorum intestinorum via puri caloris incipit a manuum indice, et terminat ad caput circa nares, ubi excipitur a via stomachi.	Iuxta veteres, pulmonis pulsus et meditullii pectoris statuitur in primo loco manus dextræ. Iuxta recentiores, ibidem statuitur pulsus pulmonis et crassorum intestinorum.	Pulmonis pulsus naturalis est natans ligni instar fluctuantis. item raro-obtusus pluviæ instar in arenam cadentis. Pulmonis pulsus contrarius est exundans, magnus.	Pulmonis pulsus, in vere item est chordæ tensæ similis. in æstate item exundans. In autumno natans, raro-obtusus, brevis. in hyeme item profundus.	Pulmo prædominatur cutis, poris, capillis, genarum dextræ, naribus, humeris, spiritibus.	Pulmoni correspondent soni et voces. color clare albicans. sonus flentis. odor carnis recentis. sapor acris. liquor narium, seu mucus.	Pulmo et spiritus læduntur a tristitia, esu et potu frigidorum, diuturno decubitu et somno, ab acribus.	Pulmonis destructionem indicant, ariditas cutis et corporis. defluvium capillorum vel erectio. os apertum anhelitus egrediens, vel ingredi non perceptus: pulsus instar plumæ in aëre fluctuantis.

orão
pater dei
nonostra.
maxie ultesum agit.
custodia sui ffus
cordis custodia exam
cuoss

ς hin
mĕ sí
pĭ han
kí xào
sie lí
ìn xĕ pŭgĕ
calor.

ù xĕ, ù xim
mĕ chim fun xim cĕ tun
pĭ gĕ gĕ xim ce chyxiŭ
fŏ cham lun sao xim cĕ can
cu tum han xim cĕ fei
xĕ xim çĕ jŭ fĕ yè

ù kŭ ú chè.
sin ú gĕ.
fí ú han
can ú fum
pi ú xĕ
xin ú sào.



cordis sangui
pissi ab hepate coctalo
hepar nervis

multi cogitatus infestori
nocet cordi
frigidi comedere nocet pulmoni
ira hepati nocet
multus cibus nocet stomacho.
locus humidus vesicis

summus frigus producit calorem
summus calor frigus
mŏ kiĕ fam fu parte metalle
hŏ kiĕ, fu xui
tŭ kiĕ fu mŏ.
kin kiĕ fu hŏ
xuy kiĕ çe fu tŭ.

ù lào chè qui causat
diu videre fatigat sanguis et cor
diu dormire fatigat spus et pulmo
diu sedere nocet carni et stomacho
diu stare / ossa et vesica
diu ire incedere nervos et cor hepar

si gaudet dulcibus
stomachus macilus
si acria, pulmo movetur
si acetosa hepatis nocentur
si salsa frigora renes
si amara cordis movebus.

si cor dolet amat salsa acetosa
si salsa pulmo gaudet amaris
si lassus stomachus renes gaudet acetosa
hepar aegrotus gaudet acribus
et renes languidi gaudet dulcibus



cum
cordi cum parvis intestinis
producit kuon hŏ, non sanhŏ +
quan – can dizendo. fuen mŏ dum
vesica, venter. han xui
pulmonibus dum sao kin
renes xĕ tŭ
3.° parti siam hŏ

cum cordi producit yam, cordis,
si afficiatur caput, capitis movetur
quan est in yam chi chum
chè terra est

4 tempora 4 naturas
nec hien, kuun. mas xĕ
kin, kĕ mŏ. mŏ kĕ tŭ
tŭ kĕ xuy. xuy kĕ hŏ. hŏ kĕ kin

masculi pulsus sinistra
ordinarie magnus pre sinistra
dextra –
femina dextra pulsus ordinarie magnus pre sinistra.
nam masculi 3.us pulsus ordinarie debilis
1.us est magnus excedens
femellae 3.us pulsus magnus excedens
et 1.us debilis
mas habens femina pulsus est defectus
femina suis maris est bai quo
marem non convenit purgare
feminas non convenit vomere.
de gud, had. gual frigus. calor p. cald
sinistra subtracto calor, dextra humido
ante quam subtracto calor, post quam frigido

de medicina

gin yin s. ante quam vesica
ki ken deinde ante quam sub
gin yin lŏ fĕn chim, çĕ xam fum yè
fo kin chim, çĕ xam han yè
hun jŏ, çĕ xam xu yè
chin ŝí, çĕ xam xĕ yè
hun fu, çĕ xam gĕ yè
ora deforis velocius laedunt
kí kèn gin chè, çĕ cim passiones
ab intro laedunt
hi chè, çĕ me sàn yè
nú chè me kiĕ yè
tristis
yeu chè, me ; 縮
timor
ju chè me kiĕ 結
cu inferior me kin
timor mĕ chin prosdo.
cum
kim espanto. mĕ tum yè

no tomar pulso
nos velimos se particulares qui
maiores pulsus non recip
homo robustior pulsus qui accipit
3 digitos nonnihil separat
et extendit largius.
qui maxillatus pressus conuenit
3.° loco nonnihil fortius
cur non sentiat aliqui pulsus aliqui
1.° 3 digitos applicat et
teneat locos dein elevatis
nonnihil medio et annulari
teneat 1.us locos dein elevat
indice teneat 2.us 3.us

Jlaux vespdei bvgo stomacho (si ignis accendet) o fogo ydi, logo agora esta (vehus) dentro.

(si calor congeretur) e ... se ajunta (congregatur in bento) ... maz antes incipiens ingredi. bentus quis colores ... subflauo

(si bentus calefit) ... (calefacta) ... esquentado, mais molesto (frigesit) he o frio.

se a lingoa tem (claro) nove flanzi colors. dentro he

daruz er solido, o gde molestiao seco.

(nigeri) respondei bordel ... aqrele befine. si lingo est nigra, illud calor descendei, morbus est valde (calidus) solidas surmy bom. o (bentus) dinl. toda dolura quelst

coutas a boca seca. lingua preta, morrs porque agorada bexiga (bexiga) beuce o fogo do covazs. os pulsos

do yn etr yam sad kin (cerebrum intentus). do melo da boca

(et ebut) salus espritos (calidi) os el (labia) beços seca e tomo

os pes frios

\+ (velut aduftos) (naribus) das navizes, sale miçus ... da lingua koa taj

... chegado 7.8 dias, poco fogo

(calor) paiz calor bvolu. mao e pes frios, 7.8. dias depois

q e fogo bvolu. trabalho curar. faz que

alborvla o frio, e quer vomitar difficile curatu

ab Sud

feminis in chc° dext. sed contraria chim – quia feminis praedominatur frigiditas et humor calidus
et sanguis, dexte. est in 3.° debilis quia in viro praedominatur calor et spiritus grossior. Subsequenter et minus sit frigid.
ideo sinister 1.us pulsus est fortis chim, et 3.us locus debilis
in femina 1.us est profundus 3.us chim. 2
quod si in femina 1.° loco adverti chim, non est malus
sed est quia concepit. si talis in sinistra est masculus
si in dextra femella

2 ideo quia feminis praedominatur sanguis, in viro spiritus ...
sinister si spiritus soli pulsus est levior si debilis, debilis
sinistri descendentis pulsus, et descendentis, tamen quod, et

per haec
in viro 1.° sinistrae explorant quae subiecta calori ...
cum pulsus frequens est ... ab ortu in occasum
contra in feminis quia subiecto frigido ... ~~dextra a dextro~~ et ab occasu in
ortus contrario motu ... circulari conforme – [illegible]
si ~~frequens, cum~~



maligna febris plurium sunt morbi
non tentato pulsu ex lingua signis ... colligi
...dis esse 5 colores subiguntur 5 membris
5 aliis ... cordis unde ~~est lingua~~ et ... gubernat
cor dictu colori rubeo incarnato. pulmones albo
hepar coeruleo. stomachus flavus. vesica nigro
lingua rubea respondet ... parti, et quia cordis
ideo naturalis eius color est rubeus. si malignitas ...
per 4 tempora ... mutatur, lingua non sunt ...
sicca et ... est quod spiritus malignus ~~...~~ ...
... est spiritus ... defervens, si malignitas sit ... spiritus est ...
illa quae adhaerent ... lingua ..., spiritus calidi paulatim desolvuntur
et ... ideo morbus profundus ... si lingua ...
... alba ... sit ~~...~~ ad ... et aspera, ... quod calor congregatur
in ... de lingua sit flava.
alba lingua respondet parti ... occidui metallo pulmonis
subiecto frigori et aquae quod multo est ... ignem
... metallo ... dicit ... in lingua ... tamen
... calor ... est frigus –
... spiritus ... et ... intra
... respiratio ... et ... arboris
... quod subiectu ... metallo ...
... arbore. si ... est morbus
... lingua sicca, os ... ~~...~~ spiritus
... perveniunt ad ... contra ... calor ...

De die ~~dolor multo~~ dit malo ingravandose. De nocte quietus, est quod calor et morbus p. febris fit nimius: esto ~~hinde~~ est morbus à febribus alius et non sanguis
noctu ~~dit multo~~ ingravandose malo, de die quietus est ex superfluitate humidi;
est a sanguine et non a febribus. De die calor, nocte quietus
est a febribus caloris abundantis. De die quies, nocte calor
est a caloris febribus infra decidentibus
~~est~~. magna siccitas calido seco
[illegible] medio humidis R. De die et nocte calor, ~~cansado~~ [illegible]
[illegible] he do calor a [illegible] absque allo humido. R
convenit purgare calores, evacuar; et restaurar humidos.
De nocte odit frigus de die quietus est
humidi sanguinis abundantis. De nocte quies
De die odit frigus est humidis febribus [illegible]
abundantia intra calores p. medios. nocte et die odit
frigus est a gravi humido absque calore. convenit
clisis. evacuar humidos, restaurar calores
calor [illegible] si sudat, [illegible] ~~[illegible]~~ si [illegible] et sudat [illegible] humidos, ~~[illegible]~~ [illegible] si
ignis [illegible], aqua parvus est ~~[illegible]~~ calor [illegible] [illegible], [illegible] si purgas moritur
humidos [illegible]; eius morbi est calidi [illegible] ignis
parvus est humidi — et calores ~~[illegible]~~ [illegible], morbi
[illegible] frigus — ~~albedo est pulsus~~ [illegible] alius [illegible]
[illegible] he que ~~acabar os~~ [illegible] da [illegible]
[illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ignis [illegible]

33. lingoa e colores muitos q̃ dolam esta m.to pō pegada
o espritos e sangue bastante. e on he fica tijsoro de [illegible]
ou m.to tpō tem mal nas entranhas. dem e não [illegible]
~~34~~ este sangue e fleuma polla boca. [illegible] não desceram
deo [illegible] mover intestino [illegible]

36. lingoa produzio hoam taj, dentro [illegible]
como [illegible] fera [illegible] e entranhas [illegible]
a [illegible] de calor. esta nas [illegible] idêo
[illegible] disenteria [illegible] bermelhos. este [illegible] contra
ho cursos brancos
[illegible] faz [illegible] dores de [illegible] e [illegible]

lan. lingua in acutis defendens
itaq. [illegible] ad labia protrahi [illegible]

Roa. [illegible] esta maneira ho [illegible]
pulsus i.ma manus sinistra (VMA) [illegible] celerite
[illegible] [illegible] in i.o loco [illegible]
[illegible] a [illegible] [illegible] 4.to [illegible]
[illegible] 3.o [illegible] 4.to [illegible]

pulsus [illegible] eadem [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] eius [illegible]
[illegible] [illegible] concurrunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

1. pe taj lh hoa | malignae febris in lingua signorum descriptio
[illegible] | quod malignae febris calor non [illegible] sit. pulsus [illegible]
malignitas | est fortis. morbus est in [illegible] caloris [illegible] eius [illegible]
intrante [illegible] | dum [illegible], pulsus [illegible] [illegible]
[illegible] | [illegible] pe taj e [illegible] malignitas intrat [illegible]
locus [illegible] sub lingua | [illegible] (quia est locus paulo supra [illegible]
est caloris in medio | [illegible] in medio pectoris est frigus. [illegible]
pectore est frigus | [illegible] caloris. in medio. [illegible]
[illegible] | frigidi [illegible]
[illegible] intra | [illegible] magni caloris. totius corporis dolor,
2 | X [illegible] est morbus [illegible] est. os amarum, lingua [illegible]
capitis et oculi perturbata [illegible] rubea et aspera.
calor est in intus. [illegible] frigus [illegible]
pulsus [illegible] est dum [illegible] [illegible]
magnus interioris.

[illegible] | [illegible] lingua [illegible] cor [illegible]
3. he hum | [illegible] malignitas est in intus. eius
nigris, extra rubea [illegible] dolet. 3.a pars corporis
morbus dum in gutture [illegible]
+ | [illegible] cordis [illegible] calor malignus
f | 10 [illegible] [illegible] allegatus
[illegible] [illegible]
[illegible] lingua producitur, [illegible] febris maligna [illegible]
4. hum | [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
~~de sabor. dubitatur an [illegible]~~ [illegible]
pulsus [illegible] profundus [illegible] | frigus et dolet capitis

5 magis rubra in medio corpis stellis. dantis grandis duo igni. calor magnus. est febris maligna et calor inter se certant
in calefrie. vexa offensio sitis in latere bavoga ella, boca sede. nai ollens doe.

6. lingua sub rubra in medio, in extremitate nigra. aqua bacca igni solida febris maligna sudor. intus et extus totum
vacuus. corpo seco, sitis. mto. cutis frigida. non fecit
boca besfuria vapor caloris. duo molest. non fecit
grumos capitis pontes. os espiritos do coração nad se ajuntão
noctes et dies non quies.

7. avemus inferius lingua peconlenta cabron no coração.
intra cordis involuens. agmen malignus vehit per pelle et cordis
igne. duo est calor molesti, intercalar, embrulhado. nad tem
pato. bavoga lechado. febris frigida et sudoribus non perfect
8. vulneratur lingua. est de dents humidi loris, igni sinis
apenda. melhor vencendo ab igne. non pode
vencer ardores. fala mto. foge de rir. nad houve
frigus, e contra houve calores. vencens caloris est
in tal chaim alligatis
9. lingua qui est instar terrae fundus. pedaço rubro
o fogo e agoa nad podia acodir. na boca quer bombas
beber velhas. como navel. deus e a ordem o quis.

palhas es-
tendias escamas

contra agoa nad entrou na boca
30. 2 colunas dentro flamis, et grandi, et calores se fez
dilatant. dantis calor, magnus grandis, se mostra morbus
charaf 2 tinha se pegaram, ocorro quer a sede enfado. 2.
2. dor de vento. cabeça doe. ocorro quer a sede
narrando ... pe tal hoa. lle homem tal asfero. a lingua
3. fala desfaz. tinha dado de falar das entranhas allegatos morbus
m. to gde vertido ...
31. por isso o rosto pouco a pouco se faz amarelo
bavoga enchado. nuvio logo de fazer de fora.
huma tem pontas boas olhos na ponta como pardas
32. vermelhas. isto he que a pecoada de calor
entrou nas entranhas, est fogo faz falar de febre
todo corpo doe a cabeça como huma monte pesada
a boca sede. o coração cargado enfadado.
33. a lingua podia se tal como co lima
e tambem se forte dura, nad molle, seca aspera
fina nad tem humidade, nada gera. entre os
tambem o coração da lingua frio como caramelo.
34. a vida se acabou. he ho subiam
a ponta podre. vermelho sem tal. dentro molestia. he
nad tem gde chachas quelatura. o fogo de por isso a lingua pode
do humido baria, o fogo

lenço e boca como fogo
25. vaede rubra in maculis petechias cadu vermelho como perd
isto he bia cordis beuve o calor que entra por isso. como fogo
pôde toda boca &c. o fogo da barriga bay a cima. quer dizer
gargante molhada dol. convulsi
26. a ponta sub nigra cor rubra, versus emorso.
est gradi dento
cor negra ... oppugnant ... adeo agua
agues ... febres malignae ... calor
grande qualidade ... e não he
a boca não ... se secca
o grego ...
27. lingua molhada ... est desseccado
gradi bia morbus. non est ... lingua est ...
non ... 4 pres. ... pede manus
... frigoris ... calor ... nao se
pode remediar. ...
28. na ... branco. a boca ... sube
... ten forca ... sudor de si sabe.
... gals. ...
29. ... sudor ... fugido, signo
... pectore ... morbus est ... carnes ...
e agoa ... est doluerade ... molleral.
os oculi tortado, ... morbo.

10. a raiz pulta. e a posse ... aqui est p.a chegar ao fimo.
dolenca dua ... quebrada e perturbado. aqui bem fogo
... passou 8.9. dias deste modo. a mudança se nao acabo
... fechado. boca poco. boca sede. coração
afundando.
11. Quando ... est ducti gradi, bia morbus
chegando a 6.7. dies, o lenço he frio. 4 membros
ten contrario frio. o suor do lado ... por si sabe.
nam se ... as calvanhas barias.
os 1.2.3. pulsi ... delgados. remissos, ... a dolencia
est ... gradu dento.
12. est ... 4 membros frios ... rigefeitos
dentes apertados fechados. ... aqua bem
agues. ... 10 non ... bai, se a lingua moll
podesse acudir ... lavatorios de ...
13. ... amarella. ... solidus ... tripa ... secco
a dolencia de ... não esta clara ...
he fechada. boca ... vermelho ...
14. cor lingua nigra. chegou agoa. ... calor nondum
dolencia ... pulso natural ...
... corpo ... pulsi ... sem força. nao ...
... salvo

15 + a doença - chiu - mulher fi muitas
\+ a doença do frio no meo - quel tosse, humor humor - 6. brazil mudas . conforme os tempos - aquel
bodo . no verão faz mal vendo fundidos . no estio
ven de quente . outono de vento . no inverno de frio
fi febres medram conforme muitos tempos etc.

16 - ee - scas - flores - fios
fog fe allumiar com esferas pintadas e pretas . vento entra
pelle em bestia . ~~he quit~~ sem cinco vende o ~~fogo~~ calor
os espíritos non recipiunt . fundamentales vagantes douro . nos olhos fechados
se fazendo sejas pouco a pouco se allumiar palavras
desprosperados - ~~as~~ si he que coisas a maldade . esta fechado
~~ulceras acrecentam~~ pressas fuguas natures .

17 - bi hoan febris mutationis fugas . a malidade
esta para entrar dentro . fala muito . nad perde juizo . comer
nad cada . no peito tal fando . comer fazer cinco
para espalhar

18 - lingua alba ~~fine~~ tinge, a ponta flava amarela . est stomacho
et ventris vacuitas et fraqueza, debilitar depois(?), tem muito tempo fazer camaras
dos vedes fraca . ~~comer coraler~~

19 - in corde medio flava . cinco alba est morbus fugores -
medio . duo vomitus - tusses . flema amarela . enteipida . calles
rehada, rines doltes

20 - fim lhão : fim fim : - firbelrule . est bestia bra ~~recepit morbus qui post bring~~ pouco cuida
~~fatigue de~~ inde o git cordis molles maldas baldio a calor, ~~nad cuida~~
do comer . e posse fudae ~~no estio a do~~ - suspensor +++
~~mere embrulhado~~ e -

21 - manj, qt +
sem mão . cui . venis calores malitiosis ignis prosulas
rrque desles apertados fechados homes nad se ver da
nada das coisas . fala desbaratado . que e pequeno est
tapado . apertas fora chegado a 7. 8. dias a
calmi ~~nad~~ se bota fora . nad cuidado comer .
~~bopolo~~ lavatores .
se o pulso tal, tem força ~~malalas~~ magnus, bine . si nad tem força
morre .

22 - purgando - com ~~corpo~~ ligeiro - mestres, vermelho - sal ptear . ventos . purges in entrandis
~~ao ali noell~~
hepatis recepit morbus . ~~de~~ ~~[illegible]~~ chamado desgraça, boltas ruber
~~passo~~ hepatis ignis pequeno magnus : boltas rubor
com molestas . fala de comparação - boca seca .
lugar esta . ordia funda . porsi intervalos
vermelhos de espasmo . peito ~~chegado~~ apelles . ~~ara~~ x - xin - chin
lingua toda branca . sem tos . lingua o . pt defendi
23 - boca e lingua aguda fora . paras como de galinha, assi ao labio

tambs he fora tamble - ~~[illegible]~~ duro - tambs, ym - muito moni so envolhesi - ~~todo~~ inseparabilis
enveder

24 - lingua flava alba embrulhado ~~misturado~~ . ignis magnus, ideo aqui
trastata - get deles de noche ~~est~~ calores, a doença esta
intra carnes, ~~e q~~ ~~ter aperta~~, ~~mostra~~
o pulso natural dos mãos - ~~de posse~~ sangue fora ~~a~~ maldade, se nad de posse bota
fora e entrou - a fogo . faz de fede branca vermelho . aqui